

Det här kan du lära dig i Videoskolan

Följ med i alla avsnitt av Komputer för allas videoskola

1 2 3 4 5 6 Vad ska man tänka på innan man köper kamera. Lite om datorns hastighet. Lär känna Ulead Videostudio 6.0 och se hur man överför film från den digitala videokameran.

1 2 3 4 5 6 Klipp ihop dina inspelningar i rätt ordning och gör dem lagom långa så att de passar i den färdigklippa filmen. Dela upp dina filmer i mindre bitar.

1 2 3 4 5 6 Gör dina inspelningar ljusare, mörkare eller skarpare på samma sätt som i ett bildbehandlingsprogram. Lär dig hur snygga övergångar kan friska upp filmen.

1 2 3 4 5 6 Här får du lära dig hur man täcker över ett dåligt klipp med en täckbild. Lägg in en liten bild i hörnet på en större, precis som i tv. Lär dig hur man gör undertexter.

1 2 3 4 5 6 Lägg på musik och tal i din film. Rätt musik, bra text och en duktig uppläsare ger filmen rätt stämning vare sig det är Rolling Stones, Sven Ingvars eller du själv på ljudbandet.

1 2 3 4 5 6 För tillbaka den färdiga filmen i DV-kameran – utan att den tappar kvaliteten. Se hur man gör en video-cd som går att spela upp i en dvd-spelare. Gör snygga menyer till din videofilm.

Så blir dina Hollywood-drömmar till verklighet

Här startar Komputer för allas videoskola. Vi ger dig en fullversion av videoredigeringsprogrammet Ulead Videostudio 6.0 och visar dig precis hur man gör för att redigera sina egna videofilmer på datorskärmen.

Känns det som om världen aldrig riktigt uppskattat dina talanger som regissör och att du skulle kunna fylla Ingemar Bergmans plats på filmhimlen? Då ska du läsa vidare här och i de nästa fem numren av *Komputer för alla*.

I videoskolan får du lära dig allt om digital videoredigering på din dator, och med skolan får du också en fullversion av programmet *Ulead Videostudio 6.0* (men bara på K-CD 15 – inte i de nästföljande numren) som förvandlar din pc till en fullfjädrad redigeringsmaskin med massor av spännande effekter.

Vi går igenom hela processen med digital videoredigering och ger dig alla de små tips som gör att din film blir en helstöpt produktion att titta på – ja, man skulle faktiskt kunna säga nästan professionell. Glöm alltså allt om timplånga visningar av orederat material från barndopet eller Mallorcaresan i våras.

Vi använder oss av *Ulead Videostudio 6.0*, men du kan

givetvis använda något annat program om du föredrar det. *Ulead Videostudio* är både lätt att använda och har dessutom en mängd effekter som gör dina filmer ännu bättre. I videoskolan arbetar vi med video från en digital videokamera (DV-kamera) men programmet kan också användas för inspelningar från en analog kamera, ett tv-mottagarkort, en webbkamera eller andra slags videofilmer som du har liggande i din dator.

För dig som inte har någon videokamera har Komputer för alla gjort ett besök på en gokartbana och demoinspelning – ligger på K-CD:n.

Det är lika lätt att flytta filmklipp som text i Word

Demoinspelningen använder vi som exempel i videoskolan, så att du kan följa med och skapa precis samma film som du ser på bilderna i tidningen, utan en massa extra utrustning. När inspelningarna väl ligger på din hårddisk kan du flytta om dem i

redigeringsprogrammet och anpassa längden lika lätt som när du flyttar text i Word. Och om du skulle ha råkat spela in ett avsnitt lite för mörkt eller oskarpt, får du också se hur man bättrar på inspelningen på samma sätt som när du redigerar foton i ett bildbehandlingsprogram.

När inspelningarna ska klippas ihop är det inte alltid säkert att det ena klippet passar ihop med nästa, och då kan det passa bra att lägga in en övergång. I videoskolan kan du se hur vi använder en övergång för att klippa ihop två sekvenser med människor, något som du säkert känner igen från tv.

Vi lär dig också hur du ska lägga in täckbilder som får den som tittar att tro att du har filmat med mer än en kamera, och dessutom får du tips på den rätta stämningsskapande bakgrundsmusiken. När filmen är färdig visar vi hur du kan lägga in den på ett digitalt videoband, spara den på en video-cd eller skicka den någonstans via e-post. □

Race med maxtryck

FULL FART

Starring: DIG, DIN FAMILJ OCH KOMPISARNA
Co-starring: ALLA ANDRA SOM DU VÄJER TILL ROLLER I DIN ALLDELES EGNA FILM
Regi: DU SJÄLV Producerad med: ULEAD VIDEOSTUDIO

Story: JESPER KJEMS Screenplay: JESPER KJEMS AND PETER KARGAARD

Executive Producer: KOMPUTER FÖR ALLA Musik: WILD DOG GARAGEROCK FRÅN DIN CD-SAMLING, ELLER VAD DU NU KAN TÄNKA DIG HA PÅ LJUDSPÅRET.

VideoStudio 6

DD

Värt att tänka på innan du köper kamera

Zoom

Det finns två slags zoom: optisk zoom och digital zoom. Optisk zoom är att föredra och innebär att objektivet förstör bilden enligt samma princip som i ett kamera-objektiv eller en kikare. Om du väljer en kamera med 12 x optisk zoom betyder det att motivet kan göras 12 gånger större. Digital zoom har ofta mycket höga tal, men tyvärr blir bildkvaliteten dålig eftersom kameran bara gör en digital förstoring av den bild linsen visar.

Bildkvalitet

Bildkvaliteten på en DV-kamera styrs av många faktorer. Dels ska linsen vara av hög kvalitet och – givetvis – ren. Dessutom ska kamerans så kallade CCD-kretsar kunna ändra verklighetens ljus till digitala bilder. CCD-kretsar i vanliga DV-kameras har i dag en upplösning som är bättre än DV-formatet, så det är inte så viktigt om kameran har en upplösning på 800 000 eller 1 000 000 pixel. Däremot är kameror med hög bildupplösning bättre för stillbilder. Kvaliteten är ett samspel mellan komponenterna i kameran, och det bästa rådet är att titta på resultatet på en stor tv.

Ljuskänslighet

En videokameras ljuskänslighet mäts i lux. Låga luxvärden betyder att kameran kan filma i svagt ljus. En DV-kamera ligger normalt mellan 1,0 och 0,3 lux. Många nya digitala kameramodeller har nattfunktion, det vill säga nästan 0 lux.

Makro

Med makrofunktionen kan man filma på 10–30 centimeters avstånd från motivet. Välj en kamera med makro om du vill spela in detaljerade närbilder.

LCD-skärm

En LCD-skärm är den lilla skärm på sidan av kameran där du kan se vad du spelar in. Det är stor skillnad på bildkvaliteten – speciellt i solsken. Kolla LCD-skärmen i dagsljus, den ska vara ljusstark och skarp för att du ska kunna se vad du gör.

Ljudet

Ljudet är direkt beroende av kamerans mikrofon som dessvärre inte alltid lever upp till bilderna. Om du behöver göra inspelningar där ljudkvaliteten är viktig bör du kontrollera att man kan koppla en extern mikrofon till kameran.

Storlek

Videokamerorna blir mindre och mindre, där de minsta ofta är de dyraste, men mycket lättare att bära med sig.

Batterier

Batterierna har genom åren blivit bättre och bättre, men riktigt bra batterier är ofta extrautrustning. Kontrollera alltid hur lång tid batteriet till kameran håller, kontrollera också att de tider du får veta är med LCD-skärmen utfälld.

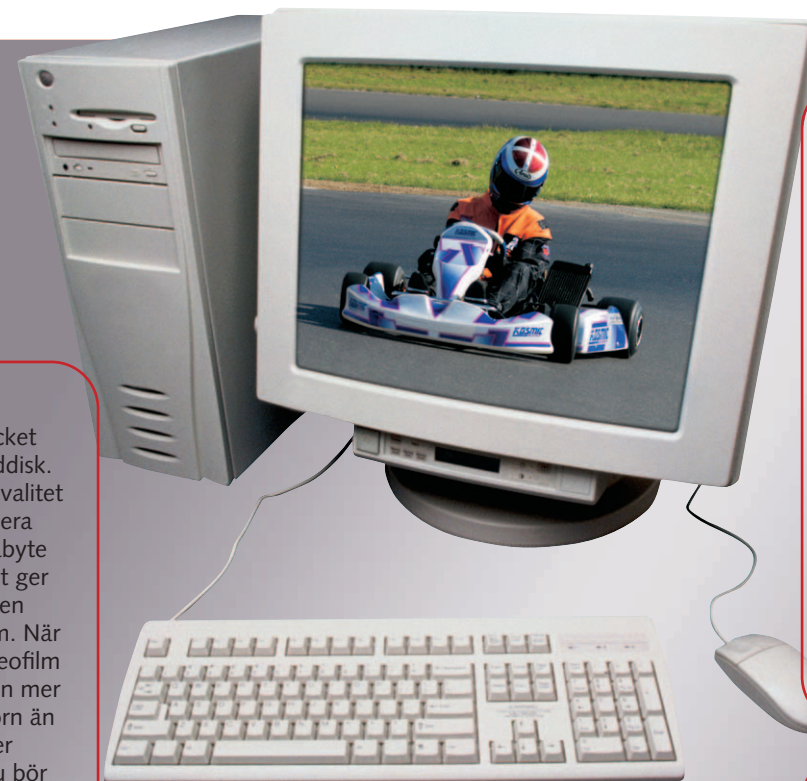
Bildstabilisering

Många videokameras har bildstabilisering, det kallas steadyshot på engelska. Den är en slags stötdämpare som kompenserar för små skakningar och rörelser under inspelningen. Optisk stabilisering rekommenderas eftersom den digitala försämrar bildkvaliteten.

Allt för tv, DV och VHS

Alla DV-kameras har en tv-kompositutgång för att kunna visa inspelningen på din tv. Många har också en kompositingång, för att kunna spela in program från tv:n på ett DV-band eller för att spela över VHS-band till DV-band. Från DV-bandet kan du föra över inspelningarna till datorn och på så sätt redigera i de filmstumpar som du har på gamla VHS-band. Alla DV-kameras har dessutom en DV-utgång för att kunna föra över inspelningarna till datorn. Många tillverkare tar bort DV-ingången på sina billiga maskiner så att du inte kan föra tillbaka en färdigredigerad film på DV-band i kameran.

Läs mer på: www.datavision.co.uk/faq.shtml
eller sök efter DV-IN Enable: www.google.com
Du kan läsa en engelsk DV-kameraguide på:
www.shortcourses.com/video/chapter03.htm

Hårddisk

Du behöver mycket plats på din hårddisk. Video i högsta kvalitet från en DV-kamera kräver 3,6 megabyte per sekund vilket ger 12 gigabyte för en timmes videofilm. När du redigerar videofilm hämtar du ofta in mer råmaterial i datorn än vad som kommer med i filmen. Du bör ha fyra gånger mer plats på hårddisken än det du beräknar att den färdiga filmen kommer att ta. En hårddisk som snurrar med 7200 varv i minuten är en bra hastighet för redigering.

Processor:

Videoredigering kräver mycket datakraft eftersom många bilder ska passera datorn på kort tid. Du kan få videoredigering att fungera på en dator med en 600 megahertz-processor – om du har mycket RAM-minne och ett inte allt för krävande redigeringsprogram. Men om ditt redigeringsprogram ska fungera smärtfritt utan alltför långa väntetider rekommenderar vi en processor på minst en gigahertz.

Det kräver digital video

Ljudkort:

Det finns ingen anledning att köpa ett dyrt ljudkort för att redigera digital video på pc:n. En stor fördel med DV – jämfört med analog video – är att ljud och bild kommer in i datorn via samma FireWire-kabel. Men du kan inte vara utan ljudkort eftersom du måste kunna spela upp ljudet när din film ska redigeras.

RAM:

Digitala videoinspelningar kräver mycket minne, och därför måste man ha minst 256 megabyte RAM-minne installerat. Men vi rekommenderar 512 megabyte.

Firewire-kort:

Om din dator saknar Firewire-anslutning måste du ha ett Firewire-kort för att kunna koppla in din digitala videokamera. Firewire är på samma sätt som USB en ingång i din dator. Videoinspelningen komprimeras alltså inte när de ska genom Firewire-ingången och det gör att kvaliteten är densamma oavsett vilket märke på kort man väljer.

Men prisskillnaderna kan vara stora. De dyra har bättre programvara och speciella redigeringsfunktioner som minimerar väntetiderna. Korten finns från cirka 500 kronor med programvara.

Grafikkort:

Det är stor skillnad på 3d-grafik för pc-spel och 2d-grafik för videobilder. Geforce grafikkort har länge varit bäst för datorspel – Matrox och ATI Radeon grafikkort är däremot bättre för videoredigering eftersom de är gjorda för att visa levande 2d-bilder. Matrox och ATI Radeon grafikkort gör det möjligt att ansluta tv och datorskärm på samma gång så att du kan se resultatet direkt på en tv-skärm.

Cd- eller dvd-brännare

Eftersom digital video är platskrävande rekommenderar vi cd- eller dvd-brännare. På så sätt kan du nämligen bränna dina färdiga filmer så att hårddisken kan rensas och ge plats för nya inspelningar. Dessutom kan du bränna dina filmer på en video-cd eller -dvd, och spela upp dem i en vanlig dvd-spelare.

TIPS

När du ska lägga över videon från din digitala kamera till hårddisken är det viktigt att hårddisken arbetar så snabbt som möjligt. Om hårddisken inte kan spara bilderna i samma hastighet som kameran spelar upp dem kommer filmen att hacka – eftersom en del av bilderna tappats bort.

En första titt på Ulead Videostudio 6.0

Välj fritt bland dina klipp

I fönstret **37** till vänster om och under bildskärmen kan du göra inställningar för det du valt att klicka på. Till exempel har vi markerat **tidslinjen** **24** så att vi kan ändra inställningarna för klippet, men fönstret ger också andra möjligheter när vi håller på att föra över inspelningar från kameran.

Så här styr du filmklippningen

När du för över inspelningar från din DV-kamera kan du styra kameran med knapparna under skärmen **11**. När du redigerar din film använder du dessa knapparna för att styra uppspelningen av filmklipp och den färdiga filmen. På den stora **play-knappen** **12** kan du spela upp den färdiga filmen. Med standardinställningen kan filmen hacka ibland eftersom programmet skapar bilderna löpande med de effekter du har lagt på. Under Tips på nästa sida kan du se hur man gör för att spela upp film i hög kvalitet. Den lilla **play-knappen** **13** spelar upp markerat klipp utan effekter. De **yttersta pilarna** används för att gå till början **14** och slutet **15** av filmen eller klippet. På de två **inre pilarna** kan du hoppa fram **16** eller tillbaka **17** en bild i taget för att till exempel hitta exakt den plats där du vill klippa.

Under uppspelningsknapparna hittar du programmets huvudfunktioner. I **Verktyslådan** **18** kan du ändra inställning för alla program. Pilarna är **ångraknappen** **19** och **annulera ångra** **20**. **Knappen med frågetecknet** **21** aktiverar en användbar hjälpfunktion. När knappen är nedtryckt kan du klicka var som helst i programmet och få upp en hjälptext om just det du klickar på. Du kan radera både bilder, videoklipp och ljud genom att dra dem över till **papperskorgen** **22**. Spara programmet genom att klicka på **disketten** **23**, så att du inte förlorar data om pc:n går ned.

Bra anledningar för att uppgradera till Ulead 7

Som du kan se i videoskolan så kan du med fullversionen av Ulead Videostudio 6.0 (som ligger på K-CD:n) föra över film från din DV-kamera, redigera inspelat material, lägga på diverse effekter och slutligen lägga tillbaka filmen på ett DV-band, en video-cd eller skicka den som e-post. Programmet finns också i en nyare version, Ulead 7.0, som också har möjlighet att föra över inspelningar direkt från kameran till MPEG2-format så att du kan redigera din film och därefter bränna den direkt på en dvd utan att gå några omvägar.

Använd menyraden för jobbet

Ulead Videostudio används för diverse redigeringsändamål och är uppbyggt runt rubrikerna i menyraden. **Start** **1** skapar ett nytt videoobjekt eller hämtar ett som du redan har sparat. **Capture** **2** hämtar inspelningar från kameran till datorn. **Storyboard** **3** anpassar alla sekvenser och klipper ihop dem i rätt ordning. **Effects** **4** använder

man för att göra övergångar mellan filmsekvenserna. **Overlay** **5** är videospår nummer två där du kan lägga in klipp och stillbilder på inspelningarna från ditt storyboard för att till exempel göra täckbilder. **Title** **6** lägger text på filmen. **Audio** **7** lägger på bakgrundsmusik och tal. Redigeringsprocessen avslutas med att du sparar filmen

under **Finish** **8**. För att kunna utföra önskad uppgift måste du stå på rätt menybrik. Du kan till exempel klicka på Ljudfiler i de nedersta raderna på tidslinjen först när du klickat på **Audio**. Programmet avslutas genom att klicka på **krysset** **9** och du minimerar det genom att klicka på det lilla **strecket** bredvid **10**.

Bygg med råklipp

I fönstret **Library** **35** hittar du de råklipp som går att dra ned på tidslinjen för att bygga upp din film. Klicka på **pilen** **36** för att välja mellan videofiler, ljudfiler, stillbilder och färger. På mappen till höger kan du lägga till film- och ljudfiler från din dator till Library-fönstret.

TIPS för videoredigering

På minipilen intill den stora Play-knappen kan du välja Instant Preview, som gör att filmen spelas upp omgående. Med den här inställningen kan filmen hacka något, men den blir, som sagt, uppspelad omgående.

Om du i stället väljer High Quality preview tar det lite längre tid innan filmen startar, men då får du se filmen i full kvalitet och utan att den hackar.

Dessutom kommer High Quality preview att spela upp filmerna på din DV-kamera i stället för på datorskärmen – det är bara att stänga av kameran om du vill spela upp filmen i bästa kvalitet på datorskärmen.

Tidslinjen ger överblick

Den **nedre tidslinjen** **24** kan visas på två sätt. **Storyboard-mode** **25** ger dig överblick över hur klippen kommer, och övergångarna mellan dem, medan **Timeline-mode** **26** – som här – kan lägga effekter på din film och ger en grafisk överblick över hur långa klippen är. I **rad nummer två** **27** hittar man täck- och stillbilder som du kan få att röra sig över andra inspelningar. I **textrad**

28, kan du lägga in texter i din film, och de **två nedersta raderna** **29** används för diverse ljudklipp. Om du klickar på en knapp vid en rad i tidslinjen hoppar programmet automatiskt till den meny där du kan klistra in film, text eller ljud, beroende på vad som passar raden. De **två pilarna nederst** **30** kan du använda för att röra dig på tidslinjen, och om din mus har

rullhjul kan du också använda det för att komma fram och tillbaka. Du kan zooma in och ut på tidslinjen med **plus** **31** och **minus** **32** eller välja att anpassa tidslinjen så att du kan se hela filmen **på knappen till vänster** **33**. På knappen ytterst till vänster **34** kan du välja ett bestämt tidsintervall på tidslinjen.

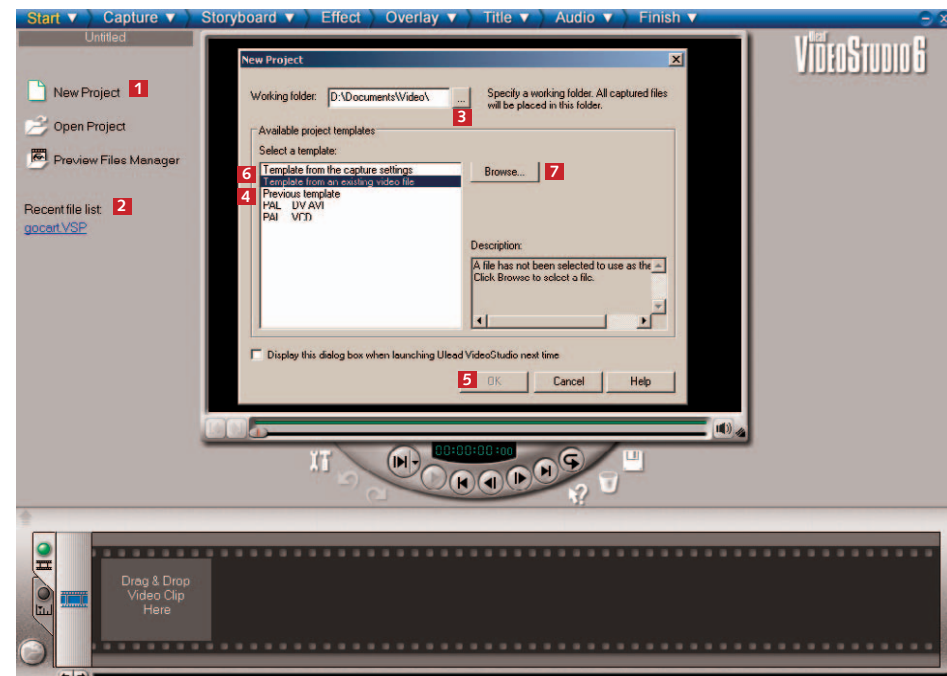
Börja med Ulead Videostudio

Vare sig du vill använda vårt demoklipp eller inspelningar från din DV-kamera måste du först skapa ett nytt videoprojekt

i Ulead Videostudio. Om du använder DV-kamera måste du komma ihåg att ansluta och starta den innan du börjar.

Kameran ska stå på "VCR" eller motsvarande, då kan du spela upp film från DV-bandet. Annars – installera klippet från K-CD:n.

Sätt dig bekvämt i regissörsstolen – nu börjar vi!

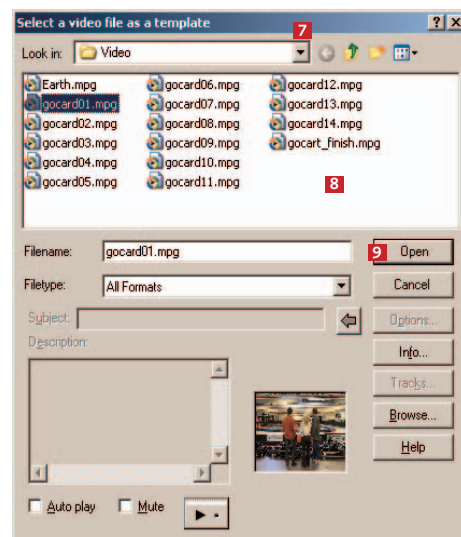

1 Starta Ulead Videostudio genom att klicka **Start, Alla program, Ulead VideoStudio 6 och Ulead VideoStudio 6 SE Basic**.

2 Skapa ett nytt projekt genom att klicka på **New Project 1**. Om du vill starta ett projekt du redan har sparat klickar du bara på namnet i listan till vänster **2**.

3 Högst upp kan du välja en mapp i din dator där Ulead ska lägga tillfälliga

videofiler genom att klicka på den **översta knappen 3**. I fönstret ska du välja en mall som visar Ulead vilket slags videofilm du vill använda. Om du vill föra över inspelningar från din DV-kamera väljer du **PAL DV AVI 4**, klickar **OK 5** och går vidare till avsnittet **Från kamera till dator**. Om du vill använda demoklippen från K-CD:n eller ett videoklipp som du har någonstans i datorn väljer du **Template from an existing video-file 6** och klickar **Browse**.

4 Leta nu rätt på demoklippen genom att klicka på **pilen 7** och mappen **C:\Program\Ulead Systems\Ulead VideoStudio 6 SE Basic\Samples\Video**. Klicka på ett av klippen **8** och därefter **Öppna 9**. Om du vill arbeta med dina egna videoklipp letar du rätt på ett av dem i datorn, klickar på ett av dem och väljer **Öppna**. Avsluta med att välja **OK** i fönstret **New project**.

5 Innan du börjar måste du spara ditt nya videoprojekt. Klicka på disketten och hitta den plats i datorn där du vill spara projektet. Ge det ett namn och välj **Spara**.

Enkel väg från kameran till datorn

Här kan du se hur du för över inspelningarna till Ulead Videostudio 6.0

1 Om Ulead inte har öppnat överföringsfönstret automatiskt kan du göra det manuellt genom att trycka på **Capture** högst upp **1**. Kontrollera att den röda knappen är intryckt, det innebär att Ulead är klar att börja föra över filer från din kamera. Om du har ett tv-kort, webbkamera eller liknande installerat, ska du försäkra dig om att Ulead använder drivrutinerna till din DV-kamera genom att klicka på pilen vid **Driver 2**. Här ska du välja den drivrutin som heter något med DV. Kontrollera också att formatet är DV genom att klicka på pilen vid **format 3**.

2 Nu ska du leta rätt på det första klippet till din film på videobandet. Med knap-

parna under skärmen kan du styra kameran som på en vanlig bandspelare **4**. På de två **specialpilarna 5** kan du vid behov hoppa en bild fram eller tillbaka. Leta dig fram till cirka 10 sekunder före det klipp där du vill starta filmen och klicka på **pausknappen 6**.

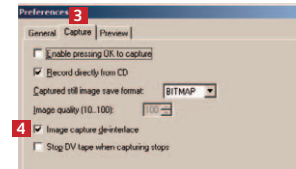
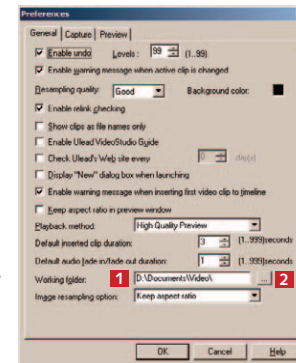
3 Börja överföringen av inspelningen med knappen **capture 7**. Stoppa överföringen cirka 10 sekunder efter att du har fört över det du vill ha i det första klippet genom att trycka **Capture** igen. Observera att bandet i kameran fortsätter utan att föra över bilder till datorn. Överför nu nästa klipp genom att klicka på **Capture** igen eller stoppa med **pausknappen** för att leta efter nästa klipp.

Fånga en bild

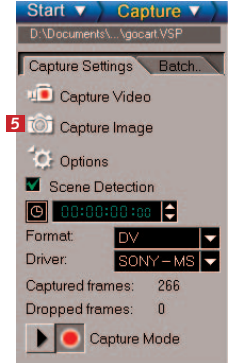
1 Du kan också ta stillbilder från videobandet. Tryck **F6** och öppna verktygslådan. Både stillbilder och tillfälliga videofiler hamnar i mappen vid **Working folder 1**.

2 Klicka på filen **Capture 3** och markera **Image Capture de-interlace 4**.

samt godkänn genom att klicka **OK**. De-interlace betyder att Ulead tar bort strecken i DV-bilderna eftersom de är anpassade till en tv-skärm och en pc.

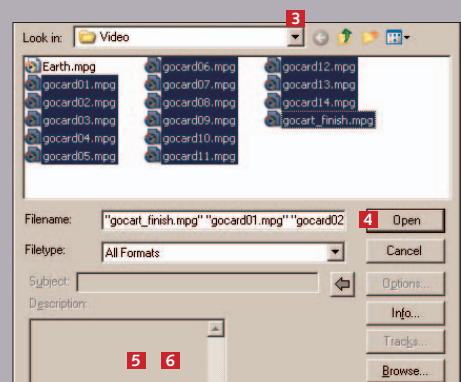
3 Leta nu reda på det ställe på bandet där du vill ta din stillbild – på samma sätt som om du tänkte överföra ett filmklipp till datorn – och tryck på **paus**. Leta rätt på den bild i sekvensen som är skarpast och ta bilden genom att klicka på **kameran 5**. Bilden ligger nu i mappen vid **Working folder**, när du trycker **F6** på tangentbordet.

Så öppnar du videoklippen på K-CD:n

Låt oss titta på hur man öppnar demoklippen på K-CD:n i Ulead Videostudio. Om du vill hämta klipp från din kamera hoppar du över den här punkten.

1 Klicka på **Storyboard** överst **1** och sedan på mappen till höger **2** för att lägga till demoklippen.

2 Leta rätt på mappen **C:\Program\Ulead Systems\Ulead VideoStudio 6 SE Basic\Samples\Video** genom att klicka på den översta pilen **3**. Markera det första klipp du vill lägga till – här **gocard01**. Håll Skifttangenter nere på ditt tangentbord och klicka på den sista filen du vill lägga till. Här **gocart_finish**. På så sätt blir alla filerna markerade, och du lägger till dem genom att klicka **Öppna 4**. Lägga märke till att du kan titta igenom en inspelning genom att klicka på filen och sedan på **Preview 5**, du kan också få ytterligare upplysningar om filen genom att välja **Info 6**. När du har lagt till filerna i Ulead Videostudio är du färdig att börja redigera genom att dra klipp ned på tidslinjen – men det tittar vi närmare på i nästa nummer.

Tips för smartare uppdelning

Om du trycker på **"Split by scene"** delas dina inspelningar upp automatiskt efter när kameran blev stoppad. På så sätt kan du i lugn och ro föra över ett helt videoband och låta Ulead Videostudio dela upp din film åt dig.

Men kom ihåg att en timme DV-video lägger beslag på 12 megabyte på hårddisken. Dessutom måste kamerans klocka vara inställd för att funktionen ska fungera. Inspelningarna placeras både på tidslinjen och i fönstret **"Library"**. Du kan använda **"Split by screen"** om din DV-kamera är tillkopplad och på, och om du har valt DV som format.

Det här kan du lära dig i Videoskolan

Följ med i alla avsnitt av Komputer för alla videoskola

1 2 3 4 5 6 Vad ska man tänka på innan man köper kamera? Lite om datorns hastighet. Lär känna Ulead Videostudio 6.0 och se hur man överför film från den digitala videokameran.

1 2 3 4 5 6 Klipp ihop dina inspelningar i rätt ordning och gör dem lagom långa så att de passar i den färdigklippa filmen. Dela upp dina filmer i mindre bitar.

1 2 3 4 5 6 Gör dina inspelningar ljusare, mörkare eller skarpare på samma sätt som i ett bildbehandlingsprogram. Lär dig hur snygga övergångar kan friska upp filmen.

1 2 3 4 5 6 Här får du lära dig hur man täcker över ett dåligt klipp med en täckbild. Lägg in en liten bild i hörnet på en större, precis som i tv. Lär dig hur man gör undertexter.

1 2 3 4 5 6 Lägg på musik och tal i din film. Rätt musik, bra text och en duktig uppläsare ger filmen rätt stämning vare sig det är Rolling Stones, Sven Ingvars eller du själv på ljudbandet.

1 2 3 4 5 6 För tillbaka den färdiga filmen i DV-kameran – utan att den tappar kvalitet. Se hur man gör en video-cd som går att spela upp i en dvd-spelare. Gör snygga menyer till din videofilm.

Redigera videon

Att klippa ihop, flytta, radera och anpassa videoinspelningar på datorn är faktiskt inte svårare än att flytta på text i ett ordbehandlingsprogram som Word.

För bara tio år sedan innebar videoredigering att man kopierade inspelningarna från en videobandspelare till en annan. Det medförde att kvaliteten försämrades och att det var svårt att ta bort ett klipp eftersom det då uppstod hål i den färdiga filmen.

Här kan du se hur videoredigering på dator har gjort det hela mycket enklare.

Det smarta är att alla inspelningar ligger som videofiler i din dator. Därför kan du klippa ihop dina filmklipp, flytta på dem, radera en eller flera sekvenser och anpassa dem utan att de förlorar i kvalitet. På vår gokart-tur gjorde vi en inspel-

ning som blev alltför lång. Här kan du se hur vi delar upp den i kortare sekvenser så att filmen inte blir tråkig.

I den första delen av videoskolan (*Komputer för alla* nr 15/03) visade vi hur du förde

över inspelningar från din DV-kamera till datorn eller öppnade ett demoklipp från vår K-CD. På kommande sidor kan du se hur vi använder klippen i videoredigeringsprogrammet Ulead Videostudio.

Uppgradera till Ulead Videostudio 7.0

Ulead Videostudio 6.0 som finns på K-CD nr 15/03 har blivit uppgraderad till version 7.0. Om du vill investera i den nya versionen får du till exempel enklare kontroll över de vanligaste funktionerna. Bland annat har det blivit lättare att trimma dina klipp och kontrollera hur effekterna tar sig ut i den färdiga filmen. För ytterligare upplysningar: Novendo +45 70 26 66 23 eller www.novendo.dk

Kom i gång med videoredigering

1 Börja med att klicka på **Storyboard** **1** högst upp. Här kan du alltid klicka först om du vill anpassa dina videofiler. Se till att tidslinjen står i **Storyboard**-mode **2** och att du har öppnat **Video**-mappen i **Library** **3**. Från **Library**-fönstret ska du nu dra in dina videofiler på tidslinjen – en i taget – med musen.

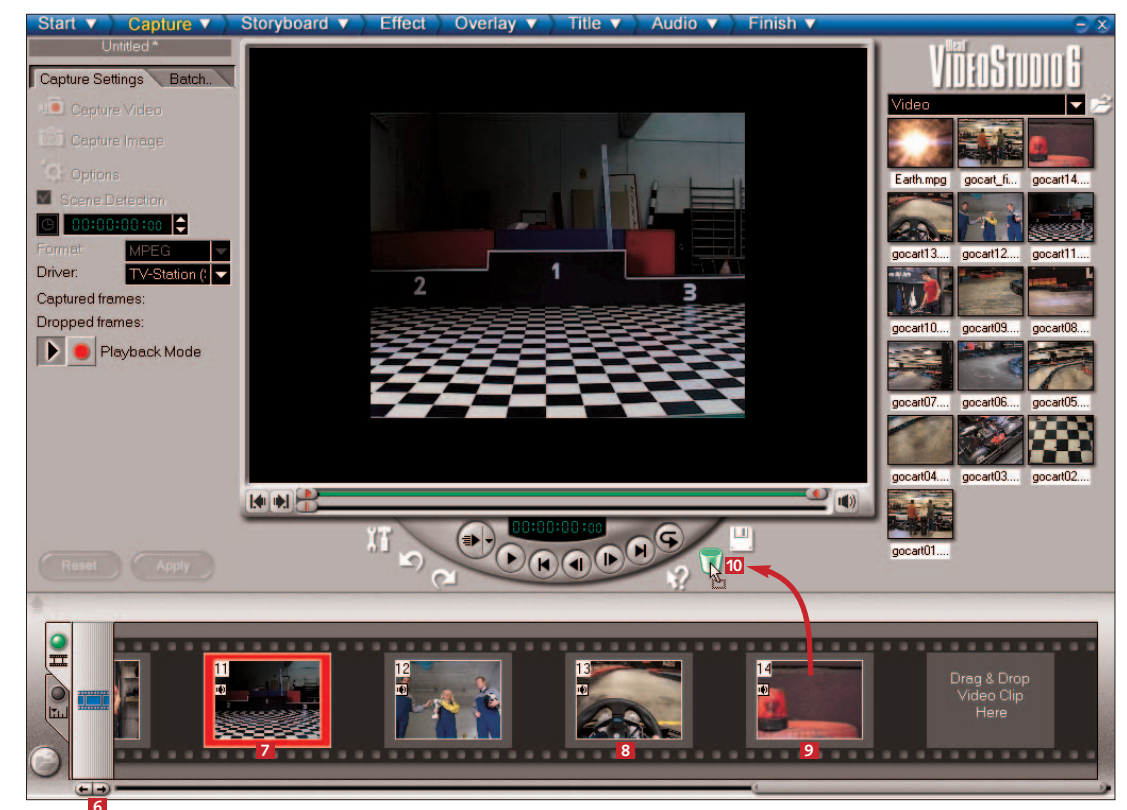
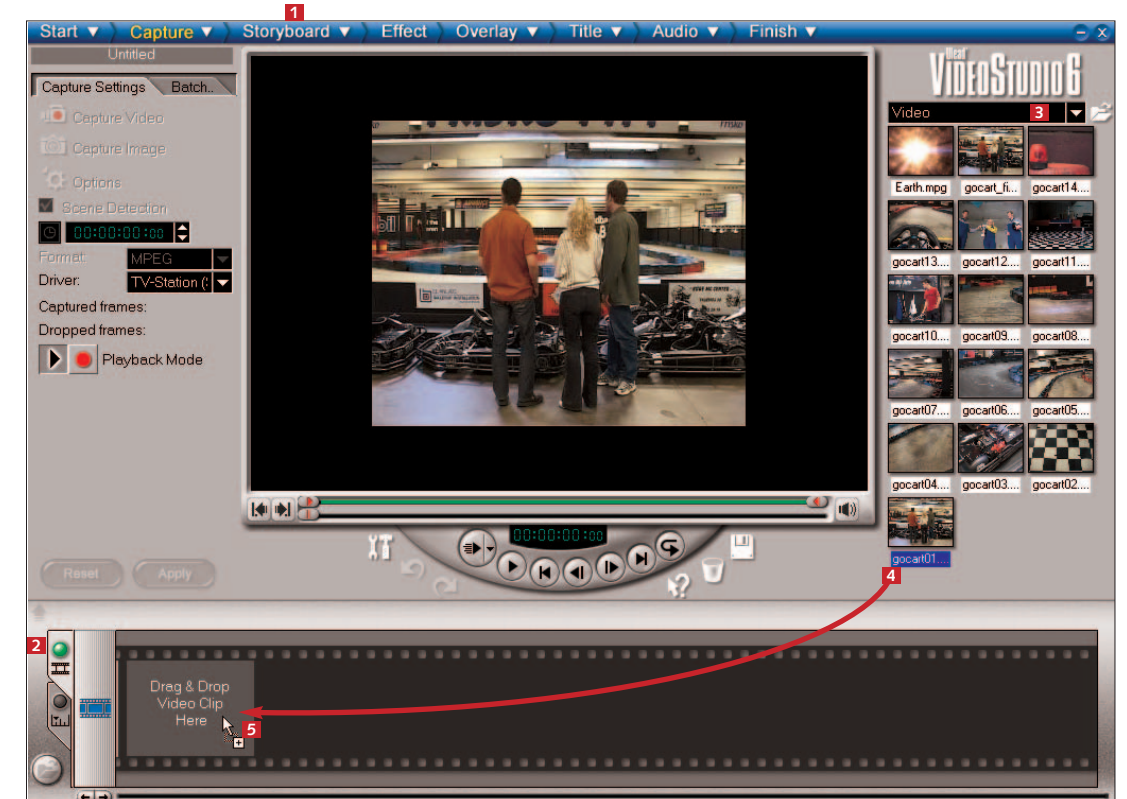
Börja med att dra ned filen **gocart01** **4** till fyrkanten på tidslinjen. **5**.

2 Du behöver inte dra ned klippen på tidslinjen i någon bestämd ordning. Försök till exempel att dra ned **gocart01** och **gocart03** på tidslinjen.

Nu kan du utan problem dra ned även **gocart3** på plats mellan det två andra klippen.

3 Ofta behöver du inte ha alla videofiler på tidslinjen och därför behöver du kunna ta bort dem igen. När du raderar filmklipp försvinner de varken från datorns hårddisk eller från **Library**-fönstret i programmet. Du kan alltså när som helst lägga in klippen i din film igen.

Men se till att du står längst bak vid det sista klipplet i filmen genom att klicka på den nedersta pilen till höger några gånger tills dess att du inte kan komma längre **6**. Här ska vi radera klipp nummer **11** **7**, **13** **8** och **14** **9**, eftersom vi inte tänker använda dem den här gången. Dra klipp nummer **11** till papperskorgen **10**. Klippet finns inte längre på tidslinjen och på samma sätt kan du nu ta bort klipp nummer **13** och **14**.

Uppdelning och anpassning

Om du inte har använt stopp-knappen flitigt under inspelningen sitter du kanske med några riktigt långa filer som

måste delas upp i mindre bitar för att inte filmen ska tappa farten. I vårt exempel från gokartbanan har klipp nummer

två blivit alldeles för långt, trots att det egentligen består av tre personer som kommer in framför kameran.

Här kan du se hur du delar upp klippet i tre delar som du senare också kan anpassa till lagom längd.

1 Börja med att se till att tidslinjen står i **Storyboard**-mode **1**. Leta reda på klippet **gocart02** genom att dra markören **2**, under tidslinjen, åt vänster och klicka på klippet så att det blir markerat.

2 Nu kan du spela upp klippet med den lilla **play**-knappen **3**. Kom ihåg att den stora **play**-knappen **4** används för att spela upp hela filmen på tidslinjen, så den går inte att använda.

Spela upp klippet och stoppa när den första personen har varit i bild och man åter kan se bakgrunden **5**. Du kan också dra i det lilla skjutreglaget under bilden **6** för att snabbare komma fram till rätt plats. Klicka nu på **Split Video** **7** för att dela upp klippet i två delar.

3 Som du kan se har vi nu två klipp på tidslinjen **8** och du kan dela upp det andra klippet på samma sätt mellan de två sista personerna. Klicka på det andra klippet **9** och dra det lilla skjutreglaget under bilden till platsen mellan de två sista personerna. Dela klippet i två genom att klicka på **Split Video** **10**.

Nu har alla personer fått ett eget klipp på tidslinjen. I nästa nummer av Komputer för alla kommer du att få se hur man lägger in smarta övergångar mellan de tre klippen så att filmen blir snabbare och flyter bättre.

Nu är det klart för trimning

Att trimma innebär att man anpassar klippen i längden så att de passar ihop. Börja med att spela upp filmen.

Som du säkert upptäcker är filmen ganska långdragen och rörig eftersom många av klippen inte passar ihop.

Det ser konstigt ut om en gokart kör åt ett håll i slutet av ett klipp för att sedan köra åt andra hållet i nästa.

Förutom sådana detaljer ska du också sortera bort de små-bitar där kameran flyttas i början eller slutet av ett klipp.

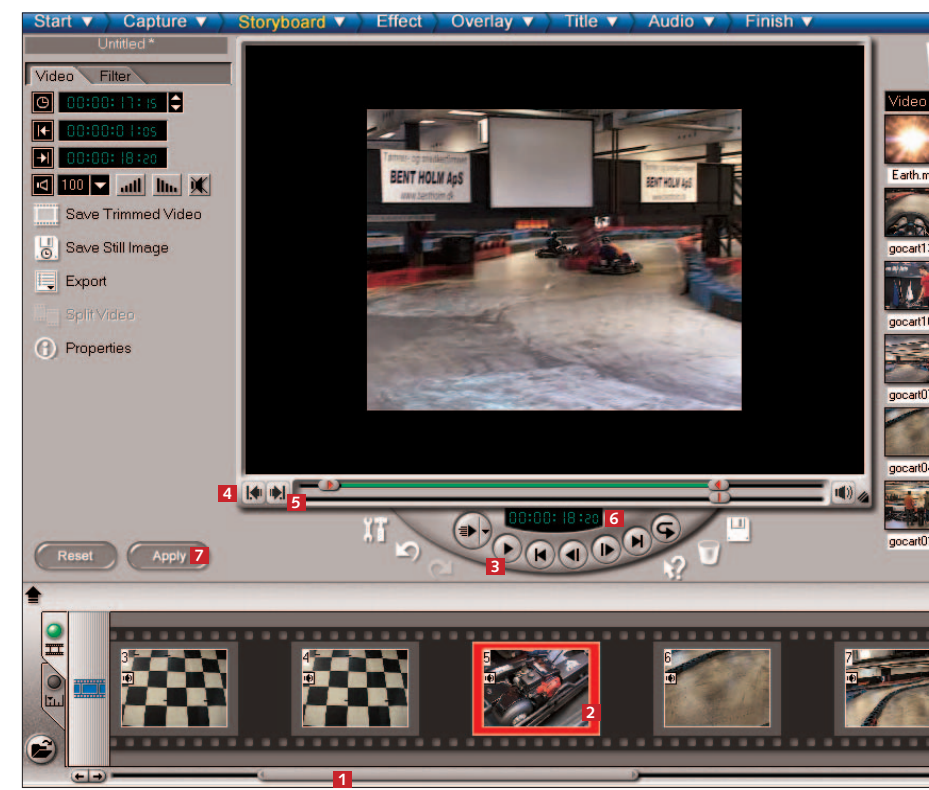
1 Leta först rätt på klipp nummer 5 på tidslinjen genom att dra i det nedersta skjutreglaget **1** (klippet har nummer 3 eftersom gocart02-klippet delades i tre). Markera klipp nummer 5 **2** genom att klicka på det och titta eventuellt igenom klippet med hjälp av den lilla **play**-knappen **3**.

2 Nu ska du först bestämma hur klippet ska starta genom att dra i den första lilla pilen under bilden **4**. I det här fallet får klippet gärna börja just innan personen kommer in i bilden och startar gokarten. Dra därför den lilla pilen en smula mot höger och släpp innan gokartföraren kommer in i bilden.

Eftersom nästa klipp i vår film visar hur två gokartbilar kommer dånande ut under en bro ska du helst stoppa klippet just när de befinner sig under bron. På så sätt kommer det att se ut som om du klipper upp till en kameran som står och filmar uppe på bron, trots att vi i själva verket har filmat alltsammans vid flera tidpunkter. Dra därför den högra pilen **5** till den plats där de två bilarna befinner sig under bron – eller dit där tiden för klippet står på **00:00:18:20** **6**. Klicka på **Apply** **7** för att godkänna dina val.

3 Klicka på nästa klipp på tidslinjen och tryck på **play**-knappen för att spela upp klippet. Det är en gokart för mycket i klippet, så den ska klippas bort. Starten passar bra så låt vänster pil **8** vara. Dra i stället den högra pilen **9** mot vänster så att klippet slutar just efter att de två första bilarna har kört förbi. Alltså cirka klockan **00:00:02:00**. Klicka på **Apply** **11**.

4 Klicka på den stora **play**-knappen **12**. Du kan snabbt ta dig till det klipp du vill kolla genom att flytta skjutreglaget **13** som nu gäller för hela filmen i stället för bara enstaka klipp. Om du är nöjd går du till nästa klipp, i annat fall måste du markera klippet du vill ändra och dra i pilarna på nytt.

Ljus är bra

Även om videokameror påstås kunna filma i mörker blir inspelningarna alltid bättre med tillräckligt ljus. Undvika motljus i möjligaste mån. Om du inte kan undvika det finns det på de flesta kameror en motljusknapp som det kan vara en bra idé att lära sig använda.

Det här kan du lära dig i Videoskolan

Följ med i alla avsnitt av Komputer för allas videoskola

1 2 3 4 5 6 Vad ska man tänka på innan man köper kamera? Lite om datorns hastighet. Lär känna Ulead Videostudio 6.0 och se hur man överför film från den digitala videokameran.

1 2 3 4 5 6 Klipp ihop dina inspelningar i rätt ordning och gör dem lagom långa så att de passar i den färdigklippta filmen. Dela upp dina filmer i mindre bitar.

1 2 3 4 5 6 Gör dina inspelningar ljusare, mörkare eller skarpare på samma sätt som i ett bildbehandlingsprogram. Lär dig hur snygga övergångar kan friska upp filmen.

1 2 3 4 5 6 Här får du lära dig hur man täcker över ett dåligt klipp med en täckbild. Lägg in en liten bild i hörnet på en större, precis som i tv. Lär dig hur man gör undertexter.

1 2 3 4 5 6 Lägg på musik och tal i din film. Rätt musik, bra text och en duktig uppläsare ger filmen rätt stämning vare sig det är Rolling Stones, Sven Ingvars eller du själv på ljudbandet.

1 2 3 4 5 6 För tillbaka den färdiga filmen i DV-kameran – utan att den tappar kvaliteten. Se hur man gör en video-cd som går att spela upp i en dvd-spelare. Gör snygga menyer till din videofilm.

Så gör du dina videofilmer bättre

Läs om hur du förbättrar det du inte lyckades med när du filmade. Du kan till exempel lätta upp filmen och göra snygga övergångar.

Tyvärr brukar det ju vara så att inspelningarna från lillgrabbens fotbollsmatch, den sköna semestern i Grekland eller fjällvandringen på Kungsleden alltid innehåller en del missar.

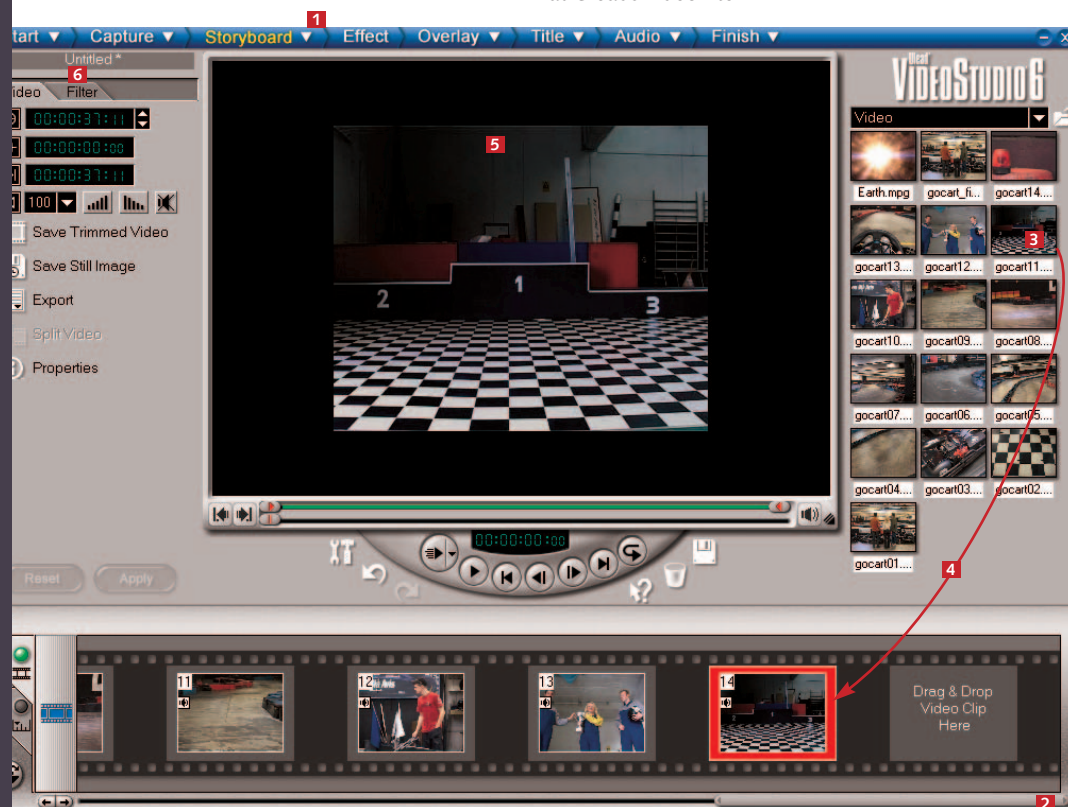
Men som tur är kan du med hjälp av datorn fixa till problemet, om något klipp till exempel blev för ljust eller för mörkt. Det gör du med hjälp av filter, precis på samma sätt som om

du fixar en digital stillbild med hjälp av ett bildbehandlingsprogram. Dessutom kan du göra övergångar mellan filmklipp, till exempel genom att låta bilderna flyga ut ur skärmen.

Ljusare bilder

Ett av demoklippen från *Komputer för allas* gokart-film är lite för mörkt. Här kan du se hur du gör klippet ljusare med ett av Uleads videofilter.

1 Börja med att klicka på **Storyboard** **1** och flytta markören under tidslinjen helt ut till höger **2**. Dra sedan ned filen **gocart11** **3** från fönstret **Library** **4** på tidslinjen. Det finns bara ett klipp på tidslinjen där det går att lägga till videofilter. Som du kan se är inspelningen lite för mörk **5** och behöver lättas upp. Klicka på **Filter** **6** i fönstret till vänster för att komma åt Uleads videofilter.

2 Nu kan du lägga till ett filter på filmen genom att klicka på det i fönstret **Library** **7** till höger. Klicka på **Brightness** **8** för att lägga till ett filter som ändrar på ljus och mörker i klippet. Om du inte är nöjd kan du radera filtret igen genom att klicka på det **9** och sedan på krysset **10**.

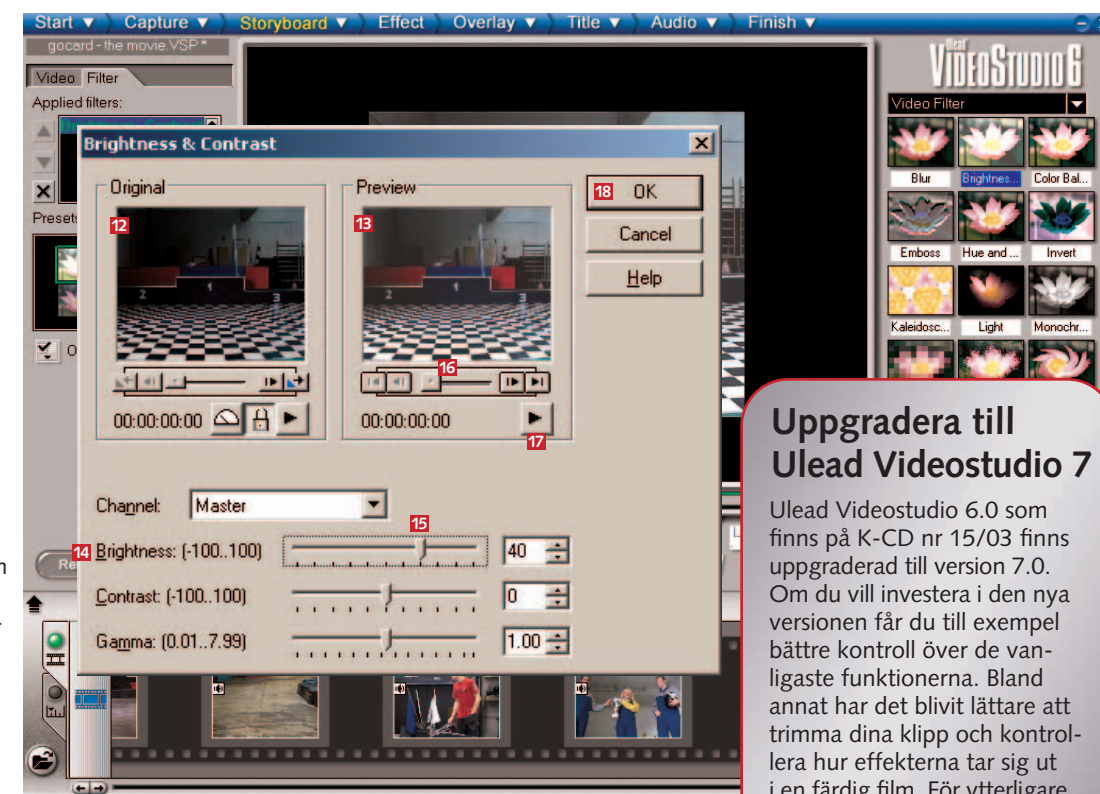
3 Nästa steg är att anpassa filtret så att klippet får den önskade ljusstyrkan. Klicka på **Options** för att ställa in filtret **11**.

4 Klippet visas först utan filter. I nästa fönster kan du se hur det ser ut med filter **12**.

Dra först i knappen vid **Brightness** **14** och ställ ljusstyrkan på ungefär **40** **15**, det ger klippet lagom ljusnivå. Du har nu valt hur ljust klippet ska vara till att börja med. Men som utgångspunkt låter Ulead klippet bli ljusare och ljusare, därför måste du ställa in ljusstyrkan i slutet av klippet på motsvarande värde.

För att ställa in ljusstyrkan i slutet av klippet flyttar du skjutreglaget **16** helt ut till höger med hjälp av musen. Dra ytterligare en gång i reglaget vid **Brightness**, och ställ in ljusstyrkan på **40**, det värde du bestämde dig för att den skulle ha i början av filmen.

5 Spela upp klippet genom att trycka på knappen **Play** **17** och kontrollera ljusstyrka genom hela sekvensen. Klicka på **OK** **18** och sedan **Apply** i huvudfönstret för att godkänna inställningarna. Men det här klippet ska inte vara med i den färdiga filmen, så när du har testat filtret kan du ta bort det från tidslinjen igen genom att dra det till papperskorgen. Experimentera sedan vidare med filtren och några av de andra klippen på tidslinjen för att lära dig hur det fungerar.

Uppgradera till Ulead Videostudio 7

Ulead Videostudio 6.0 som finns på K-CD nr 15/03 finns uppgraderad till version 7.0. Om du vill investera i den nya versionen får du till exempel bättre kontroll över de vanligaste funktionerna. Bland annat har det blivit lättare att trimma dina klipp och kontrollera hur effekterna tar sig ut i en färdig film. För ytterligare upplysningar ring: Novendo +45 70 26 66 23 www.novendo.dk

Lägg på snygga övergångar

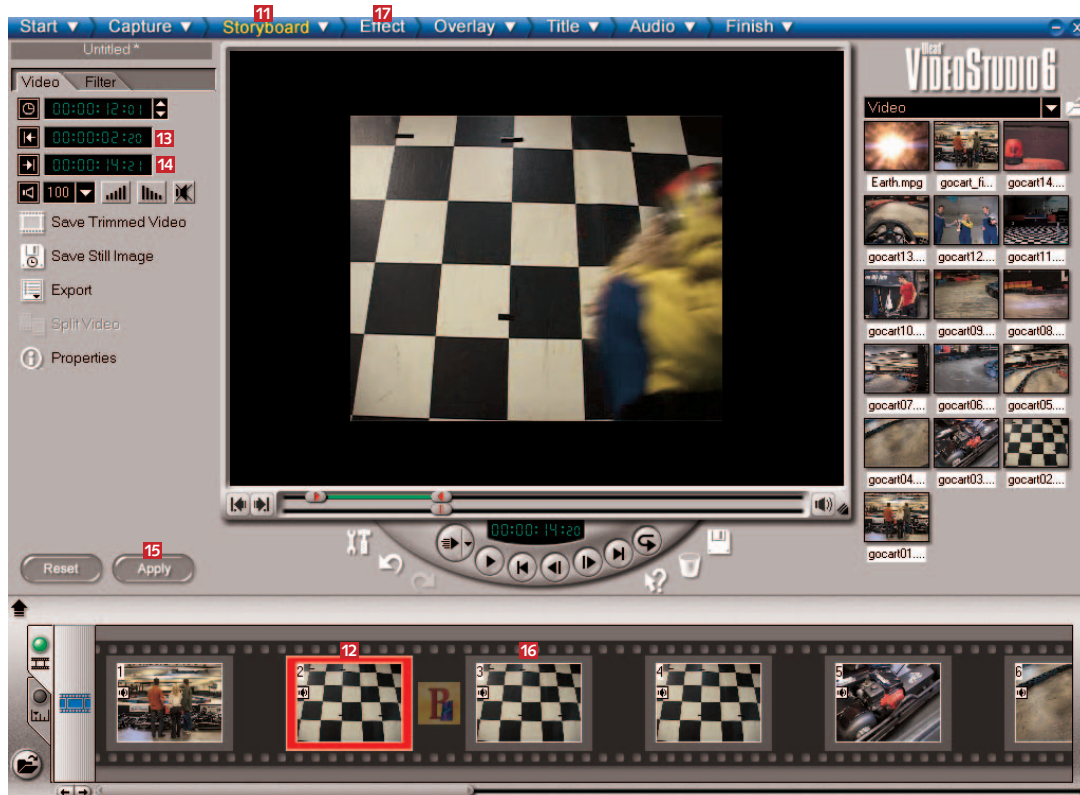
Skapa imponerande övergångar mellan dina klipp.

1 Klicka på **Effect** 1 och dra markören under tidslinjen helt ut till vänster 2. Klicka på pilen 3 och på mappen med den övergång du vill använda. Den vi använder ligger i **3d**-mappen 4. Klicka på övergången **Flying box** och titta på den genom att klicka på knappen **Play** 5. Dra sedan ned **Flying box** på tidslinjen mellan klipp 2 och 3.

2 Klicka på övergången 6 och **Play**-knappen 5.

3 Tiden högst upp till vänster visar hur lång tid övergången ska vara 7. Klicka på **00:00:01** så att det börjar blinka och sedan på pilen 8 för att öka talet till **00:00:02**, det vill säga att övergången ska vara två sekunder lång. Klicka sedan igen på knappen **Play** och se om hastigheten är den rätta. Nedanför kan du ändra så att bilden flyger åt ett annat håll 9 och byta ramar på det flygande fönstret 10.

4 Klicka på **Storyboard** 11 och markera klipp nummer 2 12. Dra pilen till vänster, till strax innan flickan kommer in i bilden, eller ungefär där tiden är **00:00:02:20** 13. Dra pilen till höger där klippet ska stanna. Övergången ska starta vid **00:00:12:20**. Dra sedan den andra pilen till **00:00:14:20** 14 för att skaffa plats för övergången. Godkänn dina val genom att klicka på **Apply** 15. Klicka på nummer 3 16 och dra vänster pil till just innan gokart-föraren kommer in i bilden. Ungefär **00:00:19:00**. Godkänn genom att klicka på **Apply**. Klicka sedan på **Effect** 17 för att titta på resultatet.

Fade – får din film att tona ut

Fade betyder att en bild långsamt tonar ut och försvinner. Det är en teknik som ofta används i spelfilmer, strax innan rulltexterna dyker upp. Här kan du se hur du som sista effekt tonar ut din egen film.

1 Börja med att klicka på **Storyboard** 1 och dra markören 2 under tidslinjen så långt det går till höger för att komma till slutet av filmen. Här ska du lägga in en färg i stället för ett videoklipp. Klicka på pilen 3, och leta reda på mappen **Color**. Här drar du ut **svart** 4 – eller en annan färg – i fönstret **Library**. Placera det som sista klipp i din film 5.

2 Klicka på **Effect** 6 för att skapa övertoningen mellan den sista inspelningen och den svarta färgen. Leta reda på mappen **F/X** 7 via rullmenyn i fönstret **Library** 8. Dra ned övertoningen **Dissolve** 9 på tidslinjen mellan de två sista klippen med numren 14 och 15 10. Du kan ändra på övertoningens längd genom att klicka på tiden i fönstret till vänster. Markera övertoningen 11 och klicka på den lilla knappen **Play** 12. Därmed tonar din film ut och blir helt svart.

3 Om du undrar varför bilden tonar ut med små prickar i stället för att bara försvinna så beror det på att den här versionen av **Ulead Videostudio** inte har en övertoning som kallas **Cross Dissolve**, som tonar ut en bild i en annan utan prickar.

Du kan få tillgång till den här funktionen – och många andra övertoningar – om du uppgraderar till **Ulead Videostudio 7**.

Gå bara närmare

Det är givetvis trevligt att få med både Eiffeltornet, ungarna som leker och den trevlige glassförsäljaren i bild. Men tyvärr kan det lätt bli så att man inte ser någondera när filmen sedan visas på tv.

Gå därför nära de viktiga sakerna i ditt motiv, och växla i stället mellan inspelningarna när du sedan redigerar filmen i pc:n.

Det här kan du lära dig i Videoskolan

Följ med i alla avsnitt av Komputer för allas videoskola

1 2 3 4 5 6 Vad ska man tänka på innan man köper kamera. Lite om datorns hastighet. Lär känna Ulead VideoStudio 6.0 och se hur man överför film från den digitala videokameran.

1 2 3 4 5 6 Klipp ihop dina inspelningar i rätt ordning och gör dem lagom långa så att de passar i den färdigklippa filmen. Dela upp dina filmer i mindre bitar.

1 2 3 4 5 6 Gör dina inspelningar ljusare, mörkare eller skarpare på samma sätt som i ett bildbehandlingsprogram. Lär dig hur snygga övergångar kan friska upp filmen.

1 2 3 4 5 6 Här får du lära dig hur man täcker över ett dåligt klipp med en täckbild. Lägg in en liten bild i hörnet på en större, precis som i tv. Lär dig hur man gör undertexter.

1 2 3 4 5 6 Lägg på musik och tal i din film. Rätt musik, bra text och en duktig uppläsare ger filmen rätt stämning vare sig det är Rolling Stones, Sven Ingvars eller du själv på ljudbandet.

1 2 3 4 5 6 För tillbaka den färdiga filmen i DV-kameran – utan att den tappar kvaliteten. Se hur man gör en video-cd som går att spela upp i en dvd-spelare. Gör snygga menyer till din videofilm.

Effekter och text ger fart och fläkt

Peppa upp din film med flygande täckbilder och informativa texter som ger filmen dynamik. Avsluta sedan med ett snyggt "The End".

Text och bilder som flyger in över dina filmbilder kan bidra till ett extra lyft. Använda tekniken för att få fart på själva filmen och för att avsluta effektivt. Se här hur du lägger in klipp på de ställen i filmen där det saknas fart och fläkt.

Det smarta är att du behåller ljudet från filmen, eftersom ljudet från gokarten inte passar ihop med de andra bilderna.

I den här lektionen visar vi hur du lägger in en liten extra bild någonstans på skärmen, ungefär som när en tv-reporter

placeras någonstans i ett hörn, samtidigt som det han kommenterar visas på helskärm.

Du bestämmer själv om texten ska flyga över skärmen och ha många färger, eller om "The End" bara ska tona in och avsluta filmen.

Lägg in ett extra klipp

1 Klicka på **Overlay** **1**. Lägg märke till att när du arbetar i **Overlay- Title-** och i **Audio-**menyn så är tidslinjen alltid i **Timeline-mode** **2**, så att du kan se de spår dit du kan dra ned text, bilder och ljud. Flytta musmarkören på tidslinjen till dess du hittar platsen med bilden här nedan **3**.

2 Lägg in klippet som är filmat från en gokart, men behåll ljudet från filmen. Dra klippet **gocart13** från **Library**-fönstret **4** ned på den andra raden i tidslinjen – till den plats där tidsindikatorn är placerad.

3 Klicka på plus några gånger för att zooma in **5**. Dra i ena änden av klippet **6** till dess tidsindikatorn står på ca **00:00:12.10**. Dra sedan i den andra änden av klippet **7** till cirka **00:00:17.20**.

4 Klippet ska placeras så att det startar där nästa klipp ska börja **8**. Som utgångspunkt kommer ljudet från raden **Storyboard** och raden **Overlay** samtidigt. Klicka på högtalaren **9** för att ta bort ljudet från klippet på raden **Overlay**.

5 Klicka lite före klippet på tidslinjen **10** och sedan på den stora knappen **11**. Kom ihåg att klicka på **Storyboard**, om du vill trimma klippet på översta raden.

Lägg in en liten bild i den stora

Precis som i exemplet ovanför ska du placera klippet **gocart14** **1** vid klippet där man vinkar med målflaggan. Koppla bort ljudet och trimma så att det startar före, och slutar med målflaggan.

1 Markera klippet med lampan **2** och klicka på **Motion** **3** i fönstret högst upp till vänster. Klicka på siffran vid **Zoom ratio**, och skriv **32**. På så sätt förminskar du bilden till 32 procent av originalstorleken, och du kan på samma sätt förstora en bild genom att välja ett större tal än 100.

2 Klicka nu på pilen vid **Position** för att placera klippet. Använd den nedre fyrkanten **4** för att själv välja placering av klippet.

3 Dra fyrkanten **5** längst ned till vänster, där du vill lägga bilden. Klicka på **OK** **6** för att godkänna placeringen.

4 Åter i huvudfönstret klickar du på **Apply** **7** för att godkänna, och nu kan du kontrollera om klippet med uttryckningsluset blev som du ville ha det.

Låt pausen bli en bild

Täckbilder eller inspelningar av neutrala motiv går att klippa in i filmen där du saknar ett klipp.

Om två inspelningar inte passar riktigt bra samman kan det vara bra att ha ett klipp av till exempel naturen utanför fönstret eller hunden som viftar med svansen, för att göra en övergång snyggare och bättre.

Lägg in dina egna texter i filmen

Texter går att använda till mycket och ger den färdigredigerade videofilmen ett professionellt utseende. Enkla informativa

texter kan upplysa om både titel och datum på filmen, medan mer underhållande texter kan få komma flygande in över

skärmen med kommentarer till bilderna. Här kan du se hur man gör texter med Ulead Videostudio.

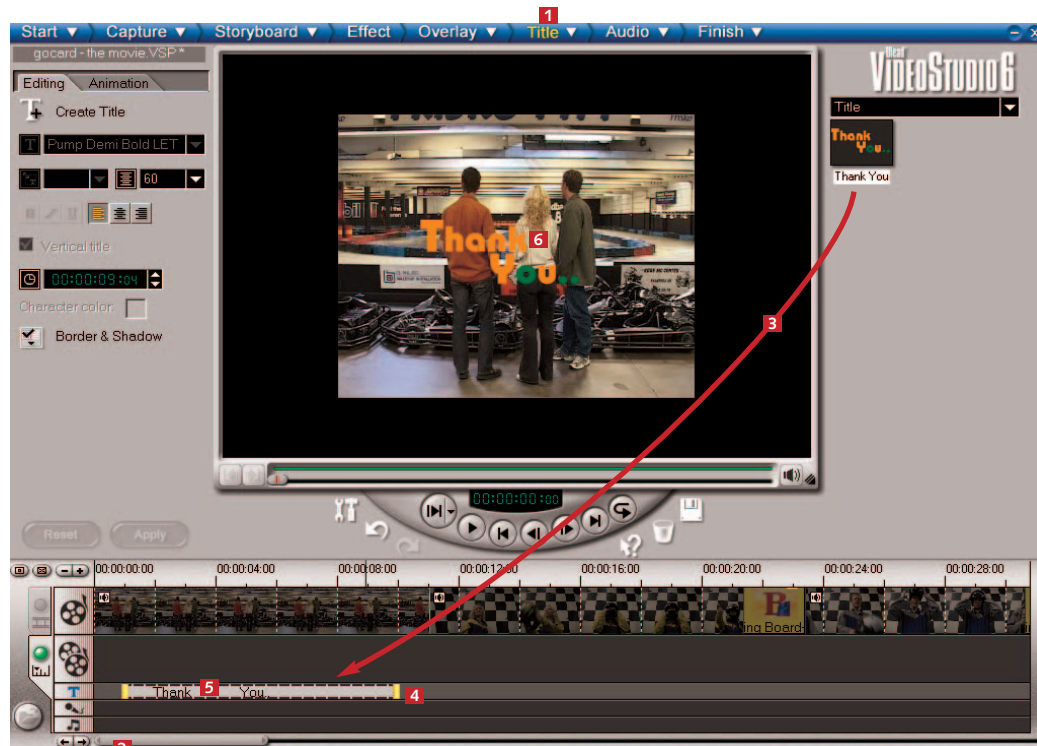
1 Börja med att klicka på **Title** **1** för att lägga in text i filmen. Se till att du befinner dig i början av filmen genom att med hjälp av musen flytta ut skjut-reglaget **2** under tidslinjen helt till vänster. Dra sedan in titeln från fönstret **Library** till tidslinjen under det första klippet **3**. Trimma det genom att dra i ändarna **4** så att den startar strax efter att klippet ovanför har börjat, och avbryts strax innan det slutar.

2 Klicka på textklippet **5** och dubbelklicka sedan på texten i det stora fönstret på videon för att ändra texten **6**.

3 Skriv in den text du vill använda på skärmen och radera den text som redan fanns där – på samma sätt som i Word eller något annat ordbehandlingsprogram.

4 Markera den text **7** du har skrivit genom att dra över den med musmarkören.

5 Nu kan du ändra den markerade texten precis som du vill i fönstret till vänster. Du kan ändra på teckensnitt **8**, storlek **9**, radavstånd **10**, fet **11**, kursiv **12**, understruket **13**, vänsterställt **14**, centrerat **15**, högerställt **16**, lodrät text **17**, hur lång texten ska vara **18** och textfärg **19**. Dessutom har du möjlighet att lägga ramar runt om, och skuggor på själva texten **20**.

6 Gör en flygande text genom att klicka på **Animation** **21**. Du kan också välja mappen **Animation** genom att klicka på pilen **22** i fönstret **Library**. Välj där mellan några standardanimationer för din text.

7 Välj **Fly** **23**. Vid **Start unit** **24** väljer du hur texten ska komma in på skärmen. **Char** betyder att bokstäverna flyger in på skärmen en i taget. **Word** att orden kommer ett och ett och **Line** innebär att varje rad kommer för sig. Välj **Text** **25** för att få in texten samlat på skärmen. Vid **End unit** **26** väljer du hur texten ska lämna skärmen. Välj pil upp **27** vid **Start position** för att låta texten flyga in nedifrån. Välj pil ned **28** vid **End position** för att få texten att flyga ut. Vid **Pause** väljer du hur lång tid texten ska visas på skärmen.

8 Klicka på **Apply** **29** och på den lilla knappen play **30** för att ta en titt på resultatet.

Med slut som i en spelfilm ...

Här kan du se hur du kan få texten **The End** att tona in och ut mot en svart bakgrund.

1 Skjut reglaget **1** ända ut till höger med musen för att komma till slutet av filmen. Klicka på **Title** och klistra in texten från fönstret **Library** just under de svarta rutorna. Skriv texten **The End** **2** och placera den i mitten av skärmen på samma sätt som tidigare.

2 Klicka på **Animation** **3** för att få texten att ändra sig. Här väljer du **Fade** vid **Type**. Sätt ett kryss i **Crossfade** för att få texten att först tona in och sedan ut igen. Välj **Long** vid **Pause** för att låta texten stå ett ögonblick innan den tonar ut igen. Trimma textklippet genom att dra i vänster kant **4**, så att texten står på skärmen lagom lång tid.

Uppgradera till version 7.0

Ulead Videostudio 6.0 som finns på K-CD nr 15/03 finns uppgraderad till version 7.0. Om du vill investera i den nya versionen får du till exempel bättre kontroll över de vanligaste funktionerna. Bland annat har det blivit lättare att trimma dina klipp och kontrollera hur effekterna tar sig ut i en färdig film.
www.novendo.dk

Det här kan du lära dig i Videoskolan

Följ med i alla avsnitt av Komputer för allas videoskola

1 2 3 4 5 6 Vad ska man tänka på innan man köper kamera. Lite om datorns hastighet. Lär känna Ulead VideoStudio 6.0 och se hur man överför film från den digitala videokameran.

1 2 3 4 5 6 Klipp ihop dina inspelningar i rätt ordning och gör dem lagom långa så att de passar i den färdigklippa filmen. Dela upp dina filmer i mindre bitar.

1 2 3 4 5 6 Gör dina inspelningar ljusare, mörkare eller skarpare på samma sätt som i ett bildbehandlingsprogram. Lär dig hur snygga övergångar kan friska upp filmen.

1 2 3 4 5 6 Här får du lära dig hur man täcker över ett dåligt klipp med en täckbild. Lägg in en liten bild i hörnet på en större, precis som i tv. Lär dig hur man gör undertexter.

1 2 3 4 5 6 Lägg på musik och tal i din film. Rätt musik, bra text och en duktig uppläsare ger filmen rätt stämning aningen det är Rolling Stones, Sven Ingvars eller du själv på ljudbandet.

1 2 3 4 5 6 För tillbaka den färdiga filmen i DV-kameran – utan att den tappar kvaliteten. Se hur man gör en video-cd som går att spela upp i en dvd-spelare. Gör snygga menyer till din videofilm.

Musik ska re va

Bra filmmusik ska man inte lägga märke till, och just därför är det så viktigt att du slår an rätt ackord för din film.

Det är egentligen ganska sällan som vi "hör" musiken när vi tittar på film, men faktum är att musiken i en spelfilm spelar en stor roll när det gäller att un-

derstryka stämningen i filmen. Därför är det stor skillnad om du väljer klassiskt, samba eller rock som bakgrundsmusik till din film. Här får du lära dig att

lägga musik på din film – antingen från en cd eller från en ljudfil på datorn. Vi visar dig också hur du kan spela in dina egna kommentarer till filmen.

Organisera ljud och musik

1 Först ska du lägga Uleads egen demomusik på din film. Klicka på **Audio** **1** för att lägga ljud på filmen. Flytta skjutreglaget under tidslinjen här nere, längst till vänster **2**.

2 Dra nu ljudfilen **Speakeasy** **3** från fönstret **Library** ned på tidslinjen så att den startar samtidigt med filmen.

Uppgradera till Videostudio 7.0

Ulead VideoStudio 6.0 som finns på K-CD nr 15/03 finns uppgraderad till version 7.0. Om du vill investera i den

nya versionen får du till exempel bättre kontroll över de vanligaste funktionerna. Bland annat har det blivit

lättare att trimma dina klipp och kontrollera hur effekterna tar sig ut i en färdig film. Uppgraderingen kostar cirka 900 kronor. Beställ via: www.novendo.dk

3 Eftersom musiken ska ligga tillsammans med den första bilden av en gokart **4** är ljudklippet lite för kort. Visserligen skulle du kunna dra ned klippet på tidslinjen två gånger, men då blir det en paus i skarven när musiken slutar och börjar igen. För att slippa det kan du ta till ett litet trick.

De två nedersta raderna på tidslinjen **5** kan innehålla både ljud och musik, så även om raden med mikrofonen är avsedd för kommentarer kan du lika gärna lägga musikfiler där. Dra därför ned ljudfilen **Speakeasy** från fönstret **Library** på tidslinjen över den andra ljudfilen, så att den startar just innan den andra slutar **6**. Som du ser överlappar ljudfilerna varandra. Därför kan man nästan inte höra att det är samma låt som spelas igen. Nackdelen med att fuska på det här sättet är att du inte kan spela in kommentarer på spåret, eftersom det ligger musik i vägen.

4 Trimma nu det andra ljudklippet genom att dra med musen i änden **7** så att det slutar där gokart-bilden börjar **8**.

5 Eftersom du har kortat av det andra ljudklippet bryts det lite plötsligt. Men det går att tona ut lugnt och stilla. Klicka på klippet **9** och sedan på knappen **fade out** **10**. Tänk på att du kan ändra musikvolymen genom att klicka på **volympilen** **11**.

6 Om du spelar upp filmen nu låter det fortfarande inte så bra eftersom ljudet från inspelningen överröstar bakgrundsmusiken. Klicka på **Storyboard** **12** för att justera volymerna.

7 Markera det första klippet **13** och klicka på högtalaren med kryset **14** för att ta bort ljudet. Om du bara vill ha med lite ljud kan du i stället nöja dig med att dämpa volymen på **volymknappen** **15**. Markera och ta på samma sätt bort ljudet från klipp **2**, **3** och **4**.

8 Klicka i början av tidslinjen **16** och sedan på den stora knappen **play** **17** för att se hela filmen. Om du är nöjd kan du själv försöka lägga på samma bakgrundsmusik i slutet av filmen som vi har gjort i filmen **gocart_finish**.

Tänk först, filma sedan

Det är viktigt att du planerar din film så att du inte behöver hålla alla planerade inspelningar i minnet medan du filmar.

Om du vill spela in en film med ett bestämt tema kan det vara en bra idé att göra en lista där du planerar alla filmklipp.

När du filmar ett avsnitt ska du se till att filma ur flera vinklar. Om kameran står på samma ställe helt tiden kan det bli svårt att klippa ihop två sekvenser.

Kom också ihåg att spela in både översiktsbilder och närbilder för att skapa närvaro och intensitet.

Spela in talet efteråt

En dålig vana som många har är att kommentera allt de filmar, men då blir det svårt att redigera. Spela in stället in talet när filmen är klar.

1 Klicka på **Audio** 1 och ställ in tidsindikatorn där du vill börja kommentera 2. OBS! Det går bara att spela in kommentarer där man inte har använt kommentatorraden 3 till ljud tidigare.

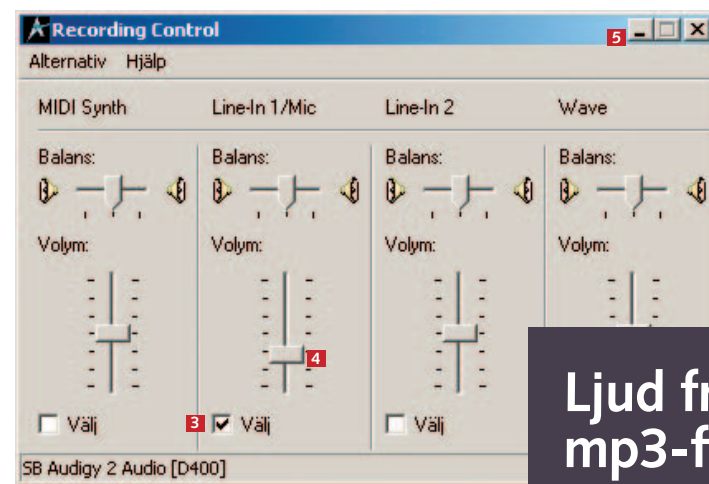
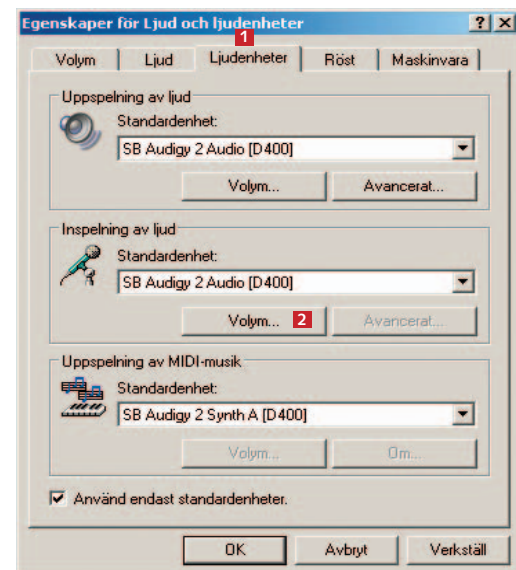
2 Klicka sedan på **mikrofonknappen** i fönstret till vänster 4.

3 Om du har ställt in volymen på din mikrofon klickar du på **Start**. Nu visas filmen utan ljud, och du kan spela in kommentarer. När du är färdig stoppar du inspelningen på **mikrofonknappen** 4. Inspelningen hamnar som en ljudfil på tidslinjen och kan redigeras på vanligt sätt 5.

Ställ in ljudet

1 Innan du kan börja spela in måste du ansluta en mikrofon i ljudkortets mikrofonuttag och ställa in inspelningsvolymen. Klicka på **Start**, **Kontrollpanelen** och dubbelklicka på **Ljud och ljudenheter**.

2 Välj fliken **Ljudenheter** 1 och klicka sedan på **Volym** 2 under **Inspelning av ljud**.

3 Välj att spela in med mikrofon 3 och sätt inspelningsvolymen på lagom nivå 4. Det är bra att göra ett par provinspelningar för att hitta en inspelningsvolym där ljudet inte förvrängs. Minimera 5 så att du snabbt kan öppna fönstret igen för att justera inspelningsvolymen.

Ljud från mp3-fil

Du behöver inte nöja dig med den enda ljudfil som Ulead Videostudio har i Audiobiblioteket. Om du klickar på mappen i Library-fönstret kan du lägga till både mp3-, wav- och andra ljudfiler från din pc.

Rätt filmmusik ligger på en cd

Nu kan du bestämma själv om du vill använda musik från din egen cd-samling till din egen film.

1 Börja med att lägga en musik-cd i din cd-läsare och klicka på **Music** 1 i fönstret till vänster.

2 Om du har flera cd-läsare kan du välja den med musik-cd:n överst 2. Välj sedan vilken låt du vill spela in, tänk på att du inte kan spela in ljud från en cd om det redan ligger annat ljud på samma ställe i nersta raden på tidslinjen.

3 Klicka på **Record** 3 för att spela in låten. Du kan stoppa inspelningen när du vill med samma knapp.

4 Nu ligger inspelningen på tidslinjen 4 där du kan redigera och anpassa volymen till resten av filmen. Om du vill spara musiken för att använda senare i en annan film kan du dra upp musikfilen från tidslinjen till fönstret **Library** 5. På så sätt ligger låten klar nästa gång den behöver användas.

Spara på zoomeffekter

Ta god tid på på dig, för det är alldeles för lätt att bli ivrig när man står med en kamera i handen. Plötsligt händer det något som du måste zooma in på och så något annat som du också vill ha med. Bestäm dig i stället för vad du tänker filma innan du börjar spela in. Detsamma gäller för zoomning. Begränsa användningen av zoom och ta för vana att först zooma in – och sedan trycka på REC-knappen.